

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE TURİZM

Doç. Dr. Nüzhet Kahraman^{)}*

A. GİRİŞ VE TANIM

Sürdürülebilir Kalkınma, ülkenin gelişme hedeflerine, doğal, kültürel kaynakları ve çevreyi bozmadan gelişmeye ilişkin tüm çabaları içermektedir.

Brundtland Komisyonu olarak adlandırılan ve 1987 yılında, "Ortak Geleceğimiz" başlığı ile yayınlanan Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu Sürdürülebilir Kalkınma kavramına açıklık getirmeye çalışmıştır. Rapor, **Sürdürülebilir Kalkınma**'yı, "gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşıyabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların gereksinimlerini karşılayabilen kalkınma" olarak tanımlamıştır.

Haziran 1992'de Rio de Janeiro'da toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı Dünya Zirvesinde de, da, **Sürdürülebilir Kalkınma** kavramı üzerinde durulmuş, global düzeyde harekete geçirilebilecek eylemler değerlendirilmiştir.

Günümüzde, büyüme ve gelişme, çevre ile uyumlu olduğu sürece sürdürülebilir olarak algılanmaktadır. **Sürdürülebilir Kalkınma**, sadece şu andaki doğal kaynakların korunması olarak anlaşılmamalıdır. Kalkınma sürdürükçe, bunu sağlayan doğal kaynak bileşiminde de değişimler beklenmelidir. Bu görüşten hareketle, fiziki ve beşeri sermayeye yapılan yatırımların değeri, kullanılan doğal kaynakların değerine en azından eşit olmalıdır. Çünkü, kalkınmanın sürdürülebilir yapıda olduğundan söz etmemiz mümkün olabilsin.

(*) Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

Sürdürülebilir Kalkınma kavramına getirilmeye çalışılan tanımlar ve açıklamalardan anlaşıldığı üzere, hem bugünkü kuşakların ve hem de gelecekteki kuşakların kullanımı esas alınmaktadır.

B. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA-TURİZM İLİŞKİSİ

Turizmin varlığına kaynaklık eden etmenler, çevrenin özellikleri, mekan niteliği ve koşulları olarak düşünüldüğünde; ÇEVRE-MEKAN-İNSAN ilişkilerindeki olumsuzlukları asgariye indirmek gereği, Sürdürülebilir Kalkınma açısından büyük bir önemle karşımıza çıkmaktadır.

Turistler için çekim unsurunu çevre oluşturmaktadır. Çevre turistler için neşe ve huzur kaynağı olmaktadır. Bu nedenle, çevrenin korunması, geliştirilmesi ve güzelleştirilmesi temel unsurdur.

Turizmin doğal kaynakları sadece güneş ve deniz değildir. Arkeolojik, tarihi, kültürel varlıkların zenginliği ve çeşitliliği de turizmin önemli kaynaklarını oluşturur. Yerleşim yerlerinin dengesiz dağılımı, sanayinin kontrolsüz gelişimi önemli sayıda turistik kaynağın yitirilmesine neden olmuştur. Birçok ülkede sanayileşmenin yanı sıra ciddi çevre sorunları ortaya çıkmıştır. İşte, bu olumsuzluklar karşısında çevreyi korumaya yönelik önlemler giderek yaşam kalitesinin yükseltilmesi anlayışı içerisinde ele alınmaya başlanmıştır. Turizm sektörü yönünden de çevrenin korunması, düzenlenmesi ve geliştirilmesi yaşamsal önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma kavramının gerekleri daha iyi anlaşılmaya başladıkça, birçok ülke hükümeti, fayda-maliyet unsuru bazen olumsuz olsa da, ne pahasına olursa olsun kültürel, tarihi, doğal varlıkları koruyucu, geliştirici politikalar ve planlar üretmeyi ulusal bir görev, insancıl bir anlayış olarak değerlendirmeye başlamıştır.

Turizmin sürdürülebilir bir yapıda geliştirilebilmesi için turizmin geliştirilmesini yönlendiren ve yöneten çevrenin korunması, mekanların planlanması gerekmektedir. Planlama çalışmasında, merkezi, bölgesel ve yerel otorite sorumlularının bir bütünlük anlayışı içerisinde olmaları, ulusal ve bölgesel düzeyde işbirliğinde bulunmaları başarının temel taşlarından biridir.

Yaygın planlama anlayışında ise, tamamlayıcı ekonomik ve endüstriyel faaliyetlerin turizm ile uyumlu bir biçimde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. Örneğin, sadece turizmin değil, bölgenin tüm

gereksinmelerini dikkate alabilecek hava alanları, karayolları, çeşitli alt-yapı yatırımları yapımı esas alınmalıdır.

C. TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ ÖNLEMLERİ

Turizmin geliştirilmesine yönelik iklim, kaynak ve ulaşımın planlanmasında plan ilkeleri çevreyi bozmayacak şekilde düzenlenmeye çalışılmalıdır. Kaynakların optimal kullanımı, bir yandan doğanın ve yeniden üretilmeyen varlıkların korunmasını, diğer yandan bunların rasyonel kullanımını bir arada dengeli bir biçimde içermelidir.

Turizmin geliştirilmesinde, insani ve doğal ortamın entegrasyonu, bitki örtüsü ve hayvan örtüsünün korunması sayesinde **turistik çekicilik** yaratılabilir. Kaynakların kapasitesinin belirlenmesi çalışmasında bunların mevcut miktarı, kullanım miktarının ne olacağı planlamanın başlıca amaçlarından sadece birini oluşturur. İnsanlığa ve kültürel mirasa ait turistik kaynakların korunması, turizmin gelişmesini sürdürülebilir kılan önemli temel elemanlar arasında yer almaktadır. Rezerv koruma alanları, ulusal parklar, ören yerlerinde tarihi ve doğal zenginliklerin korunmasına yönelik yatırımlar **KÜLTÜREL GELECEĞE** yapılan yatırımlar olarak değerlendirilmelidir.

Kullanılmayan alanların korunması, gelecekteki kuşakların turizm talebi yönünden başlıca öneme haiz olduğu için "Turizm Gelişiminin Planlanmasında" dikkate alınmalıdır.

Halk sağlığının, sağlıklı ortamın, doğal değerlerin kullanılmasında; atmosferik kirlenme kontrol altında tutulmalı, suların ve tarlaların hijyenik açıdan kirlenmemesi için önlemler geliştirilmelidir. Bu kontroller, aynı zamanda kullanıma geçirilmemiş turistik kaynakların niteliğinin de korunmasına yardımcı olacaktır. Özellikle, turizm hareketlerinin ve yatırımlarının başladığı yerlerde bu kontrolün önemi daha da artmaktadır. Bu denetimler yapılmazsa, yörenin turistik prestiji biter, turistik çekim özelliği kaybolur ve bunun sonucunda yöredeki konaklama ve eğlence hizmetleri işletmeciliği ve yatırımları bıçak gibi kesilir.

Özellikle, köylerde, kırsal alanlarda geliştirilecek turizm gelişim projeleri buralarda diğer sektörlerin de faaliyet hacminin genişlemesine ve etkinliğine yol açmaktadır. Bir sektörün gelişimini ve yayılmasını gelişmemiş, geri kalmış bölgelerde tek başına yaratmak irrasyonel bir girişim olarak değerlendirilir. Bu nedenle, bir bölgede

diğer ekonomik faaliyetlerin de yer alması gerekir. Turizmin geliştirilmesi planlanan yerde, tarım da, sanayi de, ticaret de plan ölçeği içerisinde geliştirilmelidir. Turizm sayesinde, kültürel ve doğal değerler korunmuş, canlandırılmış, gelecek kuşakların gereksinmelerine yatırım yapılmış olmakta, turizm faaliyeti ile birlikte proje alanında diğer faaliyetlerin de doğmasına neden olunmaktadır.

D. SONUÇ

Sürdürülebilir bir kalkınma için turizme ve diğer sektörlere kaynaklık eden doğal kaynakların korunması zorunluluktur. Bunun için de biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin korunmasına, doğal kaynak stoklarının tüketilmeden, yıldan yıla belli bir ürün verecek şekilde kullanılmasına ve geliştirilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Türkiye açısından, **Sürdürülebilir Kalkınma** için alınacak en önemli önlem hızlı nüfus artışını durdurabilmektir. Bu gerçekleştirilemediği takdirde, sadece ormanların ve enerji kaynaklarının korunmaya çalışılması yeterli olmayacaktır.

Ülkemizde, tarım ve turizm alanları titizlikle korunmalı, faaliyete açılacak alanlar için yapılacak fiziksel planlama çalışmalarında, bütünlük, koordinasyon etkinliği sağlanarak ulusal, bölgesel ve yerel plan ilke ve politikaları arasında tutarlılık özenle gözlenmelidir.

Yatırım ve planlama yaparken sadece bugünün kuşaklarının gereksinimi değil, gelecek kuşakların da gereksinimi dikkate alınarak çalışmalar geliştirilmelidir. Sadece bugünü değil, geleceği ve insanlığın esenliğini, doğaya saygıyı, sevgiyi dikkate alan kalkınma çabaları sürdürülebilir bir nitelik taşıyabilecektir. Günümüzde ve gelecekte hükümetlere, plancılara, turizmcilere bu alanda önemli görev ve sorumluluklar düştüğü görülmektedir. Bu nedenle, kalkınma çabalarının yeni bir yasal çerçeve, yeni bir toplum anlayışı, yeni bir kalkınma modeli ile ele alınması sayesinde **Sürdürülebilir Kalkınma**'nın gerçekleştirilmesinde ilerleme sağlanmış olabilecektir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Dünya Turizm Örgütü (WTO), (1993), **Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners.**
2. Dünya Turizm Örgütü (WTO), (1992), **La Politique Gouvernementale du Développement du Tourisme.**
3. Kahraman, Nüzhet, **Turizm'de Yatırım Projeleri**, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1986.
4. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, (1990), **Turizm ve Çevre Konferansı.**
5. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, (1991), **Sürdürülebilir Kalkınma El Kitabı.**

